

Research Paper

Perceptions of Women with Drug Abuse from Society's View of Themselves: A Qualitative Study

Neda Fayazi¹, Tahereh Ashktorab^{2*}, Naiemeh Seyed Fatemi³

1. Nursing, Department of Nursing, TeMS.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Professor, Department of Nursing, TeMS.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

3 Geriatric Mental Health Research Center, Nursing and Midwifery Care Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 2024/09/11

Revised: 2025/08/09

Accepted: 2025/08/17

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.71801/jzv.2025.1183652

Keywords:

Society, women, addiction, content analysis

Abstract

Introduction: Considering the increasing statistics of women's addiction and the extensive role of women in the centrality and stability of the family, the aim of the above study was to examine the perceptions of women who use substances regarding societal beliefs about women with substance abuse issues, so that by understanding the community's perceptions of women's addiction, it would be possible to address needs, control, and treatment in this area.

Methods: This study was conducted using a qualitative content analysis approach of a conventional or normative type through semi-structured interviews. The participants were 16 current and former female drug users who were selected through purposive and snowball sampling methods. The setting for this study included social harm centers in Tehran and the city of Saveh, as well as environments such as parks and residential homes.

Findings: Based on the analysis of interviews using conventional content analysis, the themes "Addiction and societal beliefs" (including: the non-attachment of addiction to specific individuals, the social stigma of addiction, and Spectrum of feedback on women's addiction) and "addicted women: judgment and social rejection" (including: the differences in gender perspectives in society and the changing behavior of society towards women who use substances) were extracted.

Discussion and Conclusion: Society's perceptions of women's addiction were negative or different from reality. Using the above findings, efforts can be made to reduce stigma through cultural change at the community level by media, increasing treatment centers, establishing support institutions for the employment of these women, and developing preventive programs in various dimensions for optimal planning.

Citation: Fayazi N, Ashktorab T, Seyed Fatemi N. Perceptions of Women with Drug Abuse from Society's View of Themselves: A Qualitative Study. Quarterly Journal of Women and Society. 2025; 16 (62): 112-124

***Corresponding Author:** Tahereh Ashktorab

Address: Professor, Department of Nursing, TeMS.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

Tell: 09122361149

Email: taherehashk@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Women's addiction has remained hidden for reasons (1). Women's inclination towards addiction has familial and social consequences, and the harm inflicted on society is significantly deeper than that of men's addiction (2). There is a reciprocal relationship between addiction and society (3). Regarding social roots, if women are unable to fulfill their duties for reasons such as addiction, the society's attitude towards them will undergo changes (4,5). Following gender inequalities in society, women face various adverse consequences from substance abuse (4,6).

Given the significant changes in women's addiction (7), and the gender discrimination against women (4,5), the lack of modern and comprehensive studies about society's view of women's addiction is evident. Therefore, by better understanding the perceptions of community, more information about the realities of lives can be gathered for the development of interventions tailored to the needs of women with substance abuse, encouraging their control and treatment, and adjusting the community's attitude.

Methods

This research is based on the qualitative content analysis approach of a conventional or normative type and is a part of a larger study using the hermeneutic phenomenology method with a code of ethics IR.IAU.TMU.REC.1401.348. This study was conducted from April 2023 to March 2024. Participants were current and former drug abuser women who were selected by purpose-based and snowball sampling. The participants were included in the study from social damage centers in Tehran (capital city of Iran) and Saveh city (in the center of Iran), as well as environments such as parks and residential homes.

To collect data, after obtaining written informed consent, a semi-structured in-depth interview was conducted face-to-face. Participants were asked to express their perceptions and feelings about society's view of women's addiction and to explain the challenges they faced. Subsequent questions were based on individuals' initial responses

and the interview guide. Demographic information was also collected at the beginning of the interview. After 26 interviewing with 16 women substance abusers, we reached data saturation.

Among the various approaches to content analysis, the above research utilized a conventional approach. Considering that the overall goal of the present research was to explain the perceptions of society's view about women's addiction, and given that the use of qualitative content analysis method covered the objectives of the current study, this method was employed.

For data analysis, a conventional content analysis approach of Graneheim & Landman was used. To ensure the accuracy and robustness of the data, four criteria of qualitative research credibility were employed: credibility, dependability, transferability, and confirmability (8,9).

Findings

The average age of the women participating in the study was 34.42 ± 16.58 years, ranging from 18 to 50 years, with an average substance use of 13.78 ± 12.22 years. Other demographic findings of the women are shown in Table 1.

Based on the analysis of interviews using conventional content analysis, the themes "addiction and societal beliefs" (with 3 sub themes including: the non-attachment of addiction to specific individuals, the social stigma of addiction, and Spectrum of feedback on women's addiction) and "addicted women: judgment and social rejection" (with 2 sub themes including: the differences in gender perspectives in society and the changing behavior of society towards women who use substances) were discovered and extracted.

At the theme of "addiction and societal beliefs", initial codes such as: the lack of addiction belonging to a specific group or class, the perception of addiction occurring only in individuals with inappropriate appearances, were categorized under the theme of addiction not belonging to specific individuals. Initial codes such as: the secretive use of substances among peers, hiding addiction from the mother, were categorized under the theme of the social stigma of addiction. Initial codes such as:

being blamed by a close friend, the judgment of those around regarding the occurrence of addiction without understanding and experiencing the woman's problems, were placed under the theme of Spectrum of feedback on women's addiction.

At the theme of "addicted women: judgment and social rejection", initial codes such as recognizing addiction as a flaw in women and not in men, regarding women with substance abuse as unfortunate, were categorized under the theme of gendered perspectives in society. Initial codes like lacking credibility among family and being rejected by them, along with the negative perception of society towards women who use substances, were classified under the theme of societal behavior change towards women who use substances.

Discussion

According to the information that obtained from the analysis of the interviews, various studies in some way confirm the findings of the present study. Although previous studies differ significantly in methodology, objectives, and details from the current study, they generally support the findings of the present research. In this regard, an important point of difference between the current study and other studies is that it clearly addresses the consequences and societal attitudes regarding substance abuse in women, and during the study, it has reached unique and original titles that can be utilized in future studies for broader research.

Conclusion

By using the above findings, efforts can be made to reduce stigma through cultural change at the community level by media, increasing treatment centers, establishing support institutions for the employment of these women, and developing preventive programs in various dimensions for optimal planning.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and

the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

No financial support has been received.

Authors' contributions

The article is derived from a PHD thesis in nursing. The first author is a PhD graduate; the second author is the supervising professor and the corresponding author. The third author is the thesis advisor

Conflicts of interest

This writing is derived from the PHD thesis of the first author titled "Explaining Women's Lived Experiences of Substance Abuse: A Phenomenological Study" and does not conflict with personal or organizational interests.

مقاله پژوهشی

ادراکات زنان با سوء مصرف مواد مخدر از نگاه جامعه به خود: یک مطالعه کیفی

ندا فیاضی^۱، طاهره اشک تراب^{۲*}، نعیمه سید فاطمی^۳

۱. پرستاری، گروه پرستاری، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. پروفیسور، گروه پرستاری، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. مرکز تحقیقات سلامت روان سالمندان، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

چکیده

هدف: با توجه به آمار تصاعدی اعتیاد زنان و نقش گسترده زنان در محوریت و استحکام خانواده، هدف این مطالعه بررسی ادراکات زنان مصرف کننده مواد از باورهای جامعه نسبت به زنان با سوء مصرف مواد مخدر بود تا بتوان با شناخت ادراک جامعه از اعتیاد زنان، در حوزه برنامه‌ریزی نیازها، کنترل و درمان در این حوزه فراهم کرد.

روش: این مطالعه با رویکرد تحلیل محتوای کیفی از نوع عرفی یا قراردادی با مصاحبه نیمه ساختارمند انجام گرفت. مشارکت کنندگان این مطالعه ۱۶ زن مصرف کننده فعلی و سابق مواد مخدر بودند که به روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و گلوله‌برفی انتخاب شدند. بستر این مطالعه را مراکز آسیب‌های اجتماعی تهران و شهرستان ساوه و محیط‌هایی چون پارک و منزل مسکونی تشکیل دادند.

یافته‌ها: بر اساس تحلیل مصاحبه‌ها با روش تحلیل محتوای عرفی، مضمون "اعتیاد و باورهای جامعه" (شامل: عدم تعلق اعتیاد به افراد خاص، انگ اجتماعی اعتیاد و طیف بازخورد به اعتیاد زنان) و مضمون "زنان معتاد: قضاوت و طردشدگی اجتماع" (شامل: تفاوت نگاه جنسیتی در جامعه و تغییر رفتار جامعه با زن مصرف کننده مواد) استخراج شدند.

بحث و نتیجه‌گیری: ادراکات جامعه به اعتیاد زنان، منفی و یا متفاوت با واقعیت‌ها بود. با استفاده از یافته‌های بالا، می‌توان جهت انگ‌زدایی با فرهنگ‌سازی در سطح جامعه با استفاده از رسانه‌ها، افزایش مراکز درمانی و ایجاد نهادهای حمایتی جهت اشتغال این زنان و تدوین برنامه‌های پیشگیرانه در ابعاد گوناگون، بهترین برنامه‌ریزی لازم را انجام داد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۲۶

تاریخ داوری: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن
مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.71801/jzv.2025.1183652

واژه‌های کلیدی:

جامعه، زنان، اعتیاد، تحلیل محتوا

* نویسنده مسئول: طاهره اشک تراب

نشانی: پروفیسور، گروه پرستاری، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۳۳۶۱۱۴۹

پست الکترونیکی: taherehashk@gmail.com

مقدمه

سوء مصرف مواد به استفاده مداوم و غیرقانونی مجموعه‌ای از داروها یا مواد، همانند موادمخدر اطلاق می‌شود، که منجر به بروز مجموعه‌ای از علائم شناختی، رفتاری و فیزیولوژیکی می‌شود (۱۰). امروزه سوء مصرف مواد به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مشکلات سلامتی، روانی و اجتماعی-اقتصادی در جهان مطرح شده است (۱۱). اختلالات ناشی از اعتیاد، تمامی ابعاد زندگی فردی، خانوادگی و حتی جامعه را تحت تاثیر قرار داده و منابع عظیم اجتماعی را در قلمرو مادی و معنوی هدر می‌دهد (۱۲). لذا، اعتیاد به عنوان یک آسیب اجتماعی، به صورت یک سیکل معیوب، خود، در افزایش بسیاری از آسیب‌های اجتماعی دیگر تاثیرگذار بوده و از این رو نیازمند توجه مضاعف می‌باشد (۳).

تصور بیش‌تر افراد جامعه بر این است که سوء مصرف مواد، عمدتاً پدیده‌ای مردانه است و جایگاهی برای زنان در آن وجود ندارد، اما واقعیت این است که با توجه به محوریت زنان در نظام خانواده، اعتیاد زنان، به دلایلی چون نوع نگاه جامعه به زنان و در نتیجه، اجتناب آنها از مراجعه به مراکز ترک اعتیاد و در نهایت، نداشتن آماری دقیق، پنهان باقی مانده است (۱). این در حالی است که زنان به عنوان نخستین قربانیان بسیاری از آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی که اعتیاد یکی از مهم‌ترین آنها بوده، می‌باشند (۱۳).

لازم به ذکر است به محض شروع مصرف مواد توسط زنان، گرایش به موادمخدر با سرعت بیش‌تری در مقایسه با مردان صورت گرفته و زنان، سریع‌تر از مردان، پیامدهای منفی اعتیاد را تجربه می‌کنند (۱۴). گرایش هر چه بیش‌تر زنان به اعتیاد، پیامدهایی چون طرد شدن از خانواده، ایجاد نسلی معتاد، کاهش ارتباط با افراد سالم و عادی و در عوض، افزایش ارتباط با افراد ناسالم و معتاد، روی آوردن به کارهای غیراخلاقی و مورد سوءاستفاده قرار گرفتن را ایجاد خواهد کرد (۱۵). همچنین، پیامدهای خانوادگی و اجتماعی و آسیب‌هایی که در اثر اعتیاد زنان بر جامعه وارد می‌شود به مراتب عمیق‌تر از اعتیاد مردان می‌باشد (۲).

بنابراین، با در نظر گرفتن پیامدهای متعدد اعتیاد زنان بر خانواده‌ها و جوامع، می‌توان گفت اعتیاد یک بیماری اجتماعی می‌باشد (۳، ۱۶). همچنین، به اعتقاد تحلیل‌گران اجتماعی، بین اعتیاد و اجتماع رابطه‌ای دو طرفه وجود دارد. چرا که اعتیاد از یک سو جامعه را به رکود و انحطاط کشیده و از سویی دیگر ریشه در مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دارد (۳). در رابطه با ریشه‌های اجتماعی در جوامع گوناگون، نگرش جامعه به زنان، نگرشی مراقبت‌دهنده و فرزند پرور بوده و از این رو، زنان را به عنوان مراقبت‌دهنده، همسر و مادر، پایه و اساس اخلاق در خانواده می‌دانند. در صورتی که زنان به دلایلی چون اعتیاد، قادر

به ایفای وظایف یاد شده نباشند، نگرش جامعه به آنها توأم با تغییراتی خواهد بود (۴، ۵).

بر همین اساس، از دیرباز در جوامع گوناگون و در تمامی جرائم، نابرابری‌های جنسیتی وجود داشته و در جرائمی چون اعتیاد نیز این مسئله صدق کرده و به تناسب آن نیز ممکن است زنان با سوء مصرف مواد، تبعات سوء گوناگونی از جامعه کسب می‌کنند. تبعاتی که منجر به بروز پیامدهای سوء اجتماعی بیش‌تری در آنها شده که از جمله آنها می‌توان به خشونت بیش‌تر علیه زنان، بی‌خانمانی، اختلال در سلامت روان، کاهش تعاملات اجتماعی و انزوای هر چه بیش‌تر این زنان، مشکلات بارداری و تربیت فرزندان و در نهایت، تزلزل ارکان خانواده‌ها و جوامع اشاره کرد (۴، ۶).

با توجه به تغییرات بسیار در زمینه‌های گوناگون اعتیاد، از جمله افزایش آمار اعتیاد در زنان ایرانی طی سال‌های اخیر، کاهش قبح استفاده از مواد مخدر در زنان (۷) پیامدهای گسترده‌تر اعتیاد در زنان (۱۷) و از سوی دیگر، تبعیض جنسیتی در قبال زنان در باور عموم افراد و تبعات سوء ناشی از تبعیض جنسیتی (۴، ۵)، فقدان مطالعه نوین و جامع مرتبط با نوع نگاه جامعه به اعتیاد زنان، طی سال‌های اخیر به وضوح مشهود است. لذا، تاکید بر این بود که با درک بهتر ادراکات زنان مصرف کننده مواد از باورهای جامعه نسبت به زنانی که سوء مصرف مواد مخدر دارند، می‌توان اطلاعاتی بیش‌تر از واقعیت‌های جامعه و زندگی این افراد برای گروه پرستاری و سیاست‌گذاران این حوزه فراهم آورد که خود می‌تواند منجر به توسعه مداخلات متناسب با نیازهای زنان با سوء مصرف مواد، ترغیب به کنترل و درمان آنها و تعدیل سازی نگرش جامعه به این زنان شود.

روش پژوهش و ابزار پژوهش

این پژوهش یک مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوای قراردادی یا عرفی و بخشی از یک مطالعه بزرگ‌تر با کد اخلاق IR.IAU.TMU.REC.1401.348 است. تحلیل محتوای کیفی، روشی جهت تفسیر ذهنی داده‌های متنی از راه فرایندهای طبقه بندی نظام مند، کد بندی و تم سازی یا طراحی الگوهای شناخته شده می‌باشد. همچنین، اصالت و حقیقت داده‌ها را به گونه ذهنی، ولی با روش علمی تفسیر کرده و به فراسویی از کلمات یا محتوای عینی متون رفته و الگوهای پنهان را به صورت محتوای آشکار بررسی می‌نماید (۱۸). از میان رویکردهای گوناگون تحلیل محتوا، در پژوهش بالا از رویکرد عرفی استفاده شده است که هدف آن، بدست آوردن اطلاعات مستقیم و آشکار از مطالعه، بدون تحمیل کردن مقوله‌های ازپیش تعیین شده است (۱۹، ۲۰). با توجه به اینکه هدف کلی این پژوهش، تبیین بهتر ادراکات زنان

برای تحلیل داده‌ها از تحلیل محتوای عرفی به روش گرانهایم و لاندمن استفاده شد. بنابراین، پس از انجام هر مصاحبه، آشنایی با داده‌ها صورت گرفت به گونه‌ای که مصاحبه‌ها کلمه به کلمه پیاده‌سازی شد و متن مصاحبه چندین بار جهت درک جامع محتوای متن توسط پژوهشگران مطالعه شدند. سپس واحدهای معنایی متن مصاحبه، مشخص شد و کدگذاری اولیه صورت گرفت. کدها با یکدیگر مقایسه و بر اساس شباهت‌ها، تفاوت‌ها و محتوای شان طبقه‌بندی شدند و زیر مضامین را تشکیل دادند. سپس زیر مضامین مرتبط با هم در یک طبقه قرار گرفتند و در نهایت، طبقاتی که مفهومی مشترک را می‌رسانند یک مضمون را تشکیل دادند. در این پژوهش جهت صحت و استحکام داده‌ها از چهار معیار موثق بودن پژوهش‌های کیفی یعنی قابلیت اعتبار^۱، قابلیت اعتماد^۲، قابلیت انتقال^۳ و قابلیت تاییدپذیری^۴ استفاده شد. برای اطمینان از روایی، از روش‌هایی مانند بازبینی مشارکت‌کنندگان (Member Check)، بررسی همتایان (Peer Check) و درگیری طولانی با داده‌ها استفاده شد. همچنین، جهت پایایی، بخشی از داده‌ها توسط پژوهشگر دوم کدگذاری و میزان توافق بررسی شد. تمامی مراحل تحلیل نیز به صورت دقیق مستندسازی شد تا قابلیت پیگیری و تأییدپذیری یافته‌ها فراهم شود. بمنظور افزایش قابلیت انتقال‌پذیری، زمینه پژوهش و ویژگی مشارکت‌کنندگان به طور شفاف توصیف شد. همچنین، تلاش شد تحلیل‌ها مبتنی بر شواهد و داده‌های واقعی باشد تا از تأییدپذیری نتایج اطمینان حاصل شود (۸،۹،۲۳).

یافته‌های پژوهش

میانگین سنی زنان شرکت‌کننده در مطالعه $34/42 \pm 16/58$ بود که در محدوده ۱۸ تا ۵۰ سال بودند و با میانگین $13/78 \pm 12/22$ سال، مصرف مواد داشتند. سایر یافته‌های دموگرافیک زنان در جدول ۱ نمایش داده شده است.

مصرف‌کننده مواد از باورهای جامعه نسبت به زنانی که سوء مصرف مواد مخدر دارند و با توجه به اینکه استفاده از روش پژوهش کیفی تحلیل محتوا، اهداف این مطالعه را پوشش می‌داد، از این روش استفاده شده است.

مشارکت‌کنندگان که مصرف‌کنندگان فعلی و سابق مواد مخدر بودند، با روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و گلوله برفی، انتخاب شدند و سعی شد تا انتخاب مشارکت‌کنندگان با بیش‌ترین تنوع صورت گیرد تا در مورد زوایای گوناگون پدیده مرکزی نظراتی متفاوت وجود داشته باشد و منجر به یک مطالعه کیفی خوب گردد، که هدف آن، فراهم کردن یک تصویر جامع از پدیده مورد مطالعه است (۲۱). در مطالعه یاد شده با مصاحبه با ۱۶ مشارکت‌کننده و با انجام ۲۶ مصاحبه، داده‌ها به اشباع رسید. گفتنی است برای برخی از مشارکت‌کنندگان تنها یک مصاحبه و برای برخی دیگر دو یا سه مصاحبه انجام شد. از میان مشارکت‌کنندگان، زنانی که با توجه به فراوانی فراز و نشیب‌های زندگی خود، تجربی بیش‌تر داشتند و افزون بر آن، جهت انجام مصاحبه‌های بعدی نیز تمایل داشتند، دو یا سه بار مورد مصاحبه قرار گرفتند. پس از آن به اشباع داده‌ها رسیدیم. اشباع در مطالعات کیفی، به تکرار اطلاعات کشف‌شده و تأییدشدن داده‌هایی که گردآوری شده است، اشاره می‌کند (۲۲).

برای گردآوری داده‌ها پس از اخذ رضایت آگاهانه کتبی، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق، به صورت چهره به چهره استفاده شد. مصاحبه‌ها در مراکز آسیب‌های اجتماعی شهرستان ساوه و تهران و در فضاهایی همانند پارک و محل سکونت برخی مصرف‌کنندگان انجام شدند. از مشارکت‌کنندگان خواسته شد ادراکات و احساس خود را از نوع نگاه جامعه به اعتیاد زنان بیان کنند و چالش‌های پیش رو را تبیین کنند. سوالات بعدی براساس پاسخ‌های اولیه افراد و راهنمای مصاحبه پرسیده شد. در شروع مصاحبه نیز، اطلاعات دموگرافیک گردآوری شد.

جدول ۱. داده‌های دموگرافیک مشارکت‌کنندگان

متغیر	سطح متغیر	فراوانی (نفر)	فراوانی (درصد)
شغل	شاغل	۱۳	۸۱.۲۵
	خانه دار	۳	۱۸.۷۵
	زیر دیپلم	۱۰	۶۲.۵
تحصیلات	دیپلم	۳	۱۸.۷۵
	بالای دیپلم	۳	۱۸.۷۵
وضعیت تاهل	مجرد	۷	۴۳.۷۵
	متاهل	۶	۳۷.۵

3. Transferability
4. Confirmability

1. Credibility
2. Dependability

۱۲.۵	۳	مطلقه	
۵۰	۸	در حال مصرف	
۱۲.۵	۲	در حال ترک	وضعیت ترک
۳۷.۵	۶	ترک با لغزش	

از ۲۶ مصاحبه انجام شده با ۱۶ مشارکت کننده، دو مضمون "اعتیاد و باورهای جامعه" (شامل: عدم تعلق اعتیاد به افراد خاص، انگ اجتماعی اعتیاد و طیف بازخورد به اعتیاد زنان) و مضمون "زنان معتاد: قضاوت و طرد شدگی اجتماع" (شامل: تفاوت نگاه جنسیتی در جامعه و تغییر رفتار جامعه با زن مصرف کننده مواد) کشف و استخراج شدند.

جدول ۲. مضمون، زیر مضمون و کدهای استخراج شده از تحلیل داده‌ها

مضمون	زیر مضمون	کدهای اولیه
		عدم تعلق اعتیاد به گروه یا قشر خاص، تصور بروز اعتیاد صرفاً در افرادی با سر و وضع نامناسب، سوء مصرف مواد در افرادی از خانواده های نسبتاً خوب و مرفه، عدم احتمال گرایش به مواد قبل از شروع آن، عدم تصور گرایش به مواد از جانب فردی امروزی و تحصیلکرده
اعتیاد و باورهای جامعه	انگ اجتماعی اعتیاد	مصرف پنهانی مواد از اطرافیان، پنهان نگه داشتن اعتیاد از مادر، اعتقاد بر انگ بزرگ دانستن اعتیاد در جامعه، همکاری هم نوعان در مخفی نگه داشتن سوء مصرف مواد، پنهانی بودن مصرف مواد بدلیل انگ اجتماعی آن: شبیه قایم موشک بازی
	طیف بازخورد به اعتیاد زنان	سرزنش توسط دوست صمیمی، قضاوت اطرافیان در مورد بروز اعتیاد بدون درک و تجربه مشکلات خانم، فیدبک های زیبارتر شدن بدنبال سوء مصرف گل، تهدید توسط خواهر جهت فاش کردن سوء مصرف به مادر، فیدبک اطرافیان از با نشاط نبودن خانم نسبت به قبل
زنان معتاد: قضاوت و طرد شدگی اجتماع	تفاوت نگاه جنسیتی در جامعه	عیب دانستن اعتیاد در دختر و بی عیب بودن برای مرد، بدبخت دانستن خانم با سوء مصرف مواد، دید ضعیف و بدبخت بودن یک زن در جامعه، هرزه و بی آبرو دانستن زن در صورت بروز اعتیاد
	تغییر رفتار جامعه با زن مصرف کننده مواد	نداشتن اعتبار نزد خانواده و طرد شدن از جانب آنها، فکر و نگاه بد جامعه به زن مصرف کننده مواد، تفاوت نوع نگاه مردان گوناگون به زنان با سوء مصرف مواد، به حساب نیاوردن خانم با سوء مصرف مواد بعنوان یک انسان توسط اقوام، کاهش منزلت اجتماعی زن مصرف کننده مواد، طرد شدن خانم از جانب اطرافیان، کار ندادن به خانم، تغییر نوع نگاه مردان به زنان معتاد به عنوان ابزار جنسی بی ارزش، عدم تمديد قرارداد کاری خانم

مضمون اعتیاد و باورهای جامعه

طبقه اول: عدم تعلق اعتیاد به افراد خاص

برخی از زنان با سوء مصرف مواد مخدر، اظهارات متفاوتی داشتند که نشان می داد اعتیاد صرفاً به افراد خاصی تعلق ندارد. به عنوان مثال، شاید برای عموم مردم، تصور بروز اعتیاد صرفاً در افرادی با ظاهر نامناسب وجود داشته باشد. بدین صورت که احتمال اعتیاد فردی با ظاهر مرتب را نزدیک به صفر بدانند. در حالیکه واقعیت این چنین نبود و امکان بروز اعتیاد در "هر فردی و با هر" شرایطی نیز دور از انتظار نبود. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان که در خانواده‌ای با رفاه مالی و موقعیت اجتماعی مناسب زیسته بود، بیان کرد:

"من سر و وضعم خوب بود هیچکی توی اطرافیانم فکر نمیکرد من معتاد باشم، همه بهم اعتماد میکردن، آخه همه فک میکنند هرکی معتاد باشه سر و وضعش دغونه (P6)".

افزون بر ظاهر افراد، تصور عموم افراد بر بروز اعتیاد صرفاً در خانواده‌هایی با وضعیت اقتصادی-اجتماعی پایین می‌باشد. این در حالی است که اعتیاد در افراد با خانواده‌های نسبتاً خوب و مرفه جامعه نیز مشاهده شد. یکی از مشارکت کنندگان در این رابطه اظهار کرد:

"هر جا بحث اعتیاد می‌شد هیچکی حتی فکرشم نمی‌کرد منم مصرف کننده باشم چون به همه چیزم می‌رسیدم، مردم نظرشون /ینه که معتاد حتما وضع زندگی و قیافشون خراب و تابلوعه". (P11)

طبقه دوم: انگ اجتماعی اعتیاد

برخی از زنان با سوء مصرف مواد مخدر با بیان ادراکات گوناگون خود طی دوران سوء مصرف مواد، اعتیاد را به عنوان یک "انگ" در جامعه معرفی کردند. به همین دلیل و با توجه به انگ اجتماعی اعتیاد، به دور از چشم خانواده خود به سوء مصرف مواد

"بعدها که خانواده شوهرم فهمیدن من معتادم، منو از خوششون بیرون کردن، خواهراشم با من دعوا کردن، هر جور دلشون خواست منو قضاوت کردن (P15)".

مضمون زنان معتاد: قضاوت و طرد شدگی اجتماع

طبقه اول: تفاوت نگاه جنسیتی در جامعه

زنان با سوء مصرف مواد مخدر، تفاوت نگاه جنسیتی در جامعه را به اشکال گوناگونی تجربه کرده بودند. برخی از این نگاه ها در رابطه با زنانی بود که سوء مصرف مواد مخدر داشتند و برخی دیگر صرفا در رابطه با جنس زنان بود، زنانی که مصرف کننده مواد مخدر نبودند. یکی از این تفاوت ها، عیب دانستن اعتیاد برای دختر و در مقابل عیب ندانستن همین پدیده برای مردان بود. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان بیان کرد:

"داییم همیشه بهم می گفت: من یه مردم، تو یه دختر، مواد خیلی برای تو عیبه (P6)".

همچنین، یکی دیگر از مشارکت کنندگان در رابطه با عیب دانستن اعتیاد برای جنس زنان بیان کرد:

"درسته هر وقت بابام و داداشام مواد می کشیدن، من و خواهرمم دورهم با اونا بودیم، ولی همیشه ام برای ما عیب می دونستن، می گفتن شما دوتا نباید این راهو می اومدید، ما مردم، بقیه مردم عادی ام همینو می گن که برای مرد عیب نیست (P10)".

افزون بر عیب دانستن سوء مصرف مواد مخدر در زنان، برخی نیز زنان با سوء مصرف مواد را همانند زنانی بدبخت نگاه می کردند. یکی از مشارکت کنندگان در این رابطه بیان کرد:

"اگه زن باشی و مواد مصرف کنی همه عیب می دونن و می گن بدبخت بیچاره، ولی همیشه برا مردا عیب نمی دونن هیچ چیزو (P16)".

طبقه دوم: تغییر رفتار جامعه با زن مصرف کننده مواد

زنان با سوء مصرف مواد مخدر، تغییرات رفتاری افراد گوناگون با خود را تجربه کرده بودند. نداشتن اعتبار نزد خانواده و طرد شدن از جانب آنها، همچنین، تفاوت نوع نگاه مردان گوناگون به این زنان و فکر و نگاه بد به آنها، از عواملی بودند که برخی از زنان، تجربه کرده بودند. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان بیان کرد:

"وقتی معتاد می شی همه ترک می کنن، همه ازت دور می شن، حتی خانوادت دیگه قبولت نمی کنن. بیرونم مردای گوناگون فک می کنن چون معتادی باید باهاشون رابطه داشته باشی (P1)".

می پرداختند و به نوعی به دلیل قبح قضیه، پنهان کاری می کردند. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان اظهار کرد:

"مامانم اگه بفهمه مواد می کشم، خیلی ناراحت می شه و حرص می خوره، بخاطر آبروی خانوادگیمون توی در و همسایه، منم پنهونی مصرف می کنم (P5)".

افزون بر محیط های خانوادگی، در محیط های کاری نیز اعتیاد به عنوان انگ اجتماعی مطرح بود. به گونه ای که در صورت اطلاع از اعتیاد خانم، اعتبار و مقبولیت قبلی خانم از بین می رفت و تمایلی به تداوم خدمت وی وجود نداشت. یکی از مشارکت کنندگان با ۱۸ سال سابقه مصرف مواد مخدر که مدتی نیز جویای کار بود، در این رابطه بیان کرد:

"یه مدت افتادم دنبال کار یه جا دستم بند شه، تا می فهمن معتادی اصلا کم می مونه بیرون کنن، نمی خوان حتی اسمت و جسمت تو محل کارشون باشه (P16)".

در سطح جامعه نیز، همکاری هم نوعان در مخفی نگه داشتن سوء مصرف مواد، یکی دیگر از عواملی بود که حکایت از انگ اجتماعی اعتیاد داشت. چرا که در صورت فاش شدن اعتیاد، اعتبار و مقبولیت آنها در جامعه، زیر سوال میرفت. یکی از مشارکت کنندگان که ۲ سال سابقه مصرف مواد مخدر داشت، در این رابطه اظهار کرد:

"مادر پدرم که نمی دونن من موادی شدم، نمی خوامم بدونن بگن عیبه توی فامیل آبرو و حیثیتمون میره و از این حرفا. دوستام که با هم دوره می کشیم، چون این چیزا رو می دونن، جایی نمی گن، دهنشون قرصه (P11)".

طبقه سوم: طیف بازخورد به اعتیاد زنان

زنان با سوء مصرف مواد، طی دوران سوء مصرف خود بازخوردهای گوناگونی در رابطه با اعتیاد خود، از اطرافیان دریافت کردند. یکی از این بازخورد ها سرزنش شدن از سوء مصرف مواد بود که شاید به همین دلیل، سوء مصرف خود را از سایرین پنهان می کردند. در این رابطه یکی از مشارکت کنندگان که سوء مصرف خود را با دوست صمیمی اش در میان گذاشته بود، اظهار کرد:

"یه بار به یکی از دوستای صمیمیم حرف شد گفتم گل می کشم، نقد دعوا کرد، ناراحت شد که چرا تو، تو که میدونی اینا چه تاثیری داره و ازین حرفا (P5)".

برخی از بازخورد ها به صورت قضاوت خانم با سوء مصرف مواد مخدر بود. قضاوتی که بدون درک و تجربه مشکلات آنها صورت می گرفت. مشکلاتی که افراد به دلیل رهایی از آنها به سوء مصرف مواد روی آورده بودند. یکی از مشارکت کنندگان در این رابطه بیان کرد:

همچنین، در رابطه با تفاوت نوع نگاه مردان به زنان مصرف کننده مواد مخدر، یکی از مشارکت کنندگان بیان کرد:

"مردای گوناگون بخصوص ساقی ها وقتی می فهمن زن معتادی دیگه برات ارزش قائل نیستن، فک می کنن همه زنای معتاد با همه رابطه برقرار می کنن (P1)".

یکی دیگر از تغییرات رفتاری که با زنان مصرف کننده مواد مخدر وجود داشت، کار ندادن به خانمی با سوء مصرف مواد مخدر بود. یکی از مشارکت کنندگان که مدتی نیز جویای کار بود، در این رابطه بیان کرد:

"چند باری که برای کار به دفتری خدماتی رفتم تا فهمیدن معتادم و شک کردن، خیلی بدجور بهم نگا نگا می کردن، اصلا انگار دوست نداشتن اونجا وایسم حرف بزنم، آخرشم گفتن نیرو نمی خواهی." (P16)

بحث و نتیجه گیری

صحبت های مشارکت کنندگان حاکی از باورهای جامعه و تبعیض های قضائیتی جامعه در رابطه با زنان با سوء مصرف مواد بود. پیامدهای یاد شده در ارتباط با برخی از افراد جامعه بوده، به گونه ای که گویی سالیان سال است که در باور آنها ریشه دوانده است.

یکی از باورهای اجتماعی، عدم تعلق اعتیاد به افراد خاص بود. چرا که مشارکت کنندگان با بیان عبارات گوناگونی بر بروز اعتیاد در "هر" فردی و با "هر" زمینه تحصیلی، شغلی، اجتماعی، مالی، ... اشاره کردند. در انتهای بحران اعتیاد، افراد از نظر جسمی شباهت بسیاری به یکدیگر پیدا می کنند، همگی دارای صورت های نحیف و چروکیده، پوست خشکیده و سیاه، دست های پر از زخم و جراحات، چشم های خواب آلود و شاید لباس های نامناسب هستند، ولی واقعیت این است که قبل از بروز اعتیاد، بسیاری از این افراد از جهات گوناگونی با یکدیگر متفاوت بوده و چه بسا، بروز اعتیاد در آنها قابل پیش بینی نبوده است. در توجیه مطالب پژوهشگران تفاوت های شخصیتی، دیدگاه افراد به زندگی و نوع نگرش آنها، میل به خود کنترلی، ناامیدی و فقدان انگیزه را مطرح می کنند (۲۴).

همان گونه که مشاهده می شود، متون نیز اگر چه عاقبت اعتیاد افراد گوناگون را شبیه به هم می داند، ولی واقعیت پیش از بروز سوء مصرف مواد را، در افراد گوناگون کاملاً متفاوت بیان کرده اند. بدان معنا که احتمال گرایش به اعتیاد برای هر فردی محتمل می باشد. این در واقع زنگ خطری برای خانواده ها می باشد که پدیده ی اعتیاد را صرفاً خارج از محیط خانواده خود می بینند. چرا که تصور عموم افراد جامعه بر بروز اعتیاد در خارج از خانواده خود و برای دیگری یا دیگران می باشد. همان گونه که بسیاری از افراد

با سوء مصرف مواد مخدر، شاید پیش از سوء مصرف خود، هیچ وقت، حتی تصور بروز اعتیاد خود را نداشته بودند.

باور اجتماعی دیگر که توسط برخی از مشارکت کنندگان مطرح شد، انگ اجتماعی اعتیاد بود. انگ اجتماعی به معنای مخالفت شدید یا ناخشنودی از یک فرد یا گروه به دلیل ویژگی های اجتماعی ای که از ایشان تصور می شود و برای تمایز ایشان از دیگر اعضای یک جامعه به کار می رود. بدین گونه، چنین فرد یا گروهی که هنجارهایی متفاوت با جامعه دارند، ممکن است توسط آن جامعه بدنام خوانده شوند. بدین ترتیب، اعتیاد نیز در جامعه همانند یک انگ می باشد (۲۷-۲۵). مطالعات گوناگون از جمله مطالعه Ait Daoud و همکاران، همچنین، مطالعه Elms و همکاران نیز در تایید یافته های بالا، نگرش منفی نسبت به زنانی که اعتیاد را تجربه می کنند، یا به عبارتی انگ اعتیاد در جامعه که البته برای جنس زنان بیش تر نیز می باشد (۲۸، ۵) را مطرح کرده اند.

در این مطالعه، طیف بازخورد به اعتیاد زنان، طیفی از واکنش ها از سرزنش و تهدید زنان تا زیباتر شدن آنها را در بر می گرفت. یافته بالا موضوعی آشنا و بدیهی در پژوهش های گذشته نیز می باشد. به گونه ای که مطالعات قبل نیز به مواردی چون قضاوت اطرافیان از اعتیاد خانم، اشاره کرده اند (۵، ۳). افراد در هر جامعه ای بر اساس فرهنگ حاکم بر آن جامعه، همچنین، بر اساس ویژگی های شخصیتی و تجارب خود در طول زندگی شخصی، پس از فهم اعتیاد یک فرد، ممکن است بازخورد های متفاوتی از خود بروز دهند. در این رابطه طیف وسیعی از بازخوردها از حس دلسوزی، همدردی و حتی تلاش جهت کمک به فرد مصرف کننده مواد مخدر تا قضاوت یا سرزنش آن فرد، ممکن است بروز کند.

افزون بر موارد بالا، صحبت های مشارکت کنندگان در رابطه با تبعیض های قضائیتی حاکی از آن بود که در جامعه، پدیده هایی چون سوء مصرف مواد، منجر به طرد زنان از عرصه های گوناگون خانواده و جامعه شده، همچنین، برای زنان عیب بوده و این در حالی است که شاید همین پدیده در همان جامعه برای مردان، عیب نباشد.

از دیرباز در جوامع غربی و حتی در ایران، باورهای اجتماعی تبعیض آلودی درباره زنان وجود داشته که نشان دهنده ارزش و منزلت پایین زنان نسبت به مردان بوده است. در این راستا، مطالعات گوناگونی چون مطالعه عرفانی ربانی و همکاران، همچنین، مطالعه فاطمی و همکاران در سال ۲۰۲۲ نشان داد زنان در جامعه نقشی متعالی و شایسته نداشته و تا به امروز نیز در جایگاه یاد شده، تغییری محسوس ایجاد نشده است. همچنین، تبعیض ها در حدی است که حتی بروز انحرافات گوناگون برای

به مراکز درمانی. در کنار موارد یاد شده می‌توان پخش پیام‌های کوتاه تلویزیونی که بر اهمیت حمایت خانواده و جامعه از زنان درگیر سوء مصرف مواد تأکید دارند را داشت. همچنین، ایجاد کمپین‌های رسانه‌ای با هشتگ‌های مشخص در شبکه‌های اجتماعی جهت دعوت به همدلی و پرهیز از برچسب‌زنی به این زنان را می‌توان در برنامه‌های دولت و رسانه‌ها قرار داد و پیاده سازی کرد.

محدودیت‌های پژوهش

یکی از محدودیت‌های مهم در پژوهش بالا "محدوده جغرافیایی و نمونه‌گیری خاص" بود چرا که شرکت‌کنندگان از مراکز درمانی یا زمینه‌های مشابهی انتخاب شدند و ممکن است نمایانگر تمام تجربیات زنان در موقعیت‌ها و مناطق اجتماعی و فرهنگی گوناگون نباشند. همچنین، "حساسیت موضوع و انگ اجتماعی بسیار بالا" می‌تواند بر پاسخ‌دهی زنان با سوء مصرف مواد مخدر اثر بگذارد؛ مسائلی مانند ترس از قضاوت یا طرد شدن از سوی خانواده و اجتماع ممکن است مانع بیان کامل و صادقانه تجربیات شده باشد. افزون بر محدودیت‌های یاد شده، "ابعاد فرهنگی-اجتماعی خاص جامعه ایران"، مانند ساختارهای مردسالارانه و انتظارات شدید اجتماعی از زنان، نقشی تعیین‌کننده در تجربه انگ این زنان دارند. در واقع، شبکه حمایتی محدود و واکنش‌های خانواده از عوامل ایجاد و تداوم انگ می‌باشند که همانند یک سیکل معیوب انگ سوء مصرف مواد در زنان را توسعه می‌بخشند.

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش از شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه کتبی گرفته شد و پژوهشگران به آن‌ها اطمینان دادند که نتایج پژوهش محرمانه خواهد بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش برگرفته از پایان نامه دکتری با کد اخلاق IR.IAU.TMU.REC.1401.348 از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران است و تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، امان‌تداری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

یک مرد چنان انعکاس بدی در جوامع گوناگون نداشته که برای یک زن دارد (۲۹،۳۰). افزون بر آن McHugh و همکاران و Becker و همکاران نیز در پژوهش‌های تخصصی خود در این حوزه نشان داده‌اند نگرش جامعه به زنان با سوء مصرف مواد مخدر در مقابل مردانی با همین شرایط، منفی‌تر می‌باشد (۳۱،۳۲). همان‌گونه که مشاهده می‌شود، نتایج مطالعات یاد شده، یافته‌های این مطالعه مبنی بر قضاوت زنان در جامعه را تصدیق می‌کنند. در رابطه با تغییر رفتار افراد جامعه، با زنانی که سوء مصرف مواد دارند نیز در میان صحبت‌های مشارکت‌کنندگان به مواردی چون تغییر نگاه مردان به زنان معتاد به عنوان ابزار جنسی بی ارزش، اشاره شد که برخی از مطالعات پیشین نیز چنین یافته‌هایی را تایید کرده و زنانی با سوء مصرف مواد مخدر را به عنوان زنانی بی بند و بار و بی عفت خطاب کرده و از این رو، آنها را مستحق آسیب‌هایی چون خشونت و یا سوء استفاده جنسی می‌دانند (۳۳،۳۴). همچنین، در رابطه با تغییر رفتار افراد جامعه با زنان مصرف‌کننده مواد مخدر، مطالعات دیگری نیز بر یافته‌هایی چون نداشتن اعتبار نزد خانواده و طرد شدن از جانب خانواده و اطرافیان صحنه گذاشتند (۳،۵). همان‌طور که ملاحظه می‌شود نتایج این مطالعات نیز با این مطالعه هم‌راستا می‌باشد.

آمار تصاعدی زنان با سوء مصرف مواد در سراسر جهان، یکی از پدیده‌های اجتماعی است که از اواخر قرن بیستم مشهود شده است. به همین موازات، ایران نیز از این تحولات جهانی در امان نمانده است (۳۳). همچنین، با توجه به مغفول ماندن اعتیاد زنان به دلایل گوناگون و با توجه به عوارضی بسیار جدی اعتیاد بر سلامت فرد، خانواده، اقتصاد، امنیت و رشد فرهنگی جامعه (۳۴،۳۵)، در این پژوهش سعی شد تا بهتر ادراکات زنان مصرف‌کننده مواد از باورهای جامعه نسبت به زنانی که سوء مصرف مواد مخدر دارند، مورد بررسی قرار گیرد که بر اساس تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها، تجارب بالا در راستای برنامه‌ریزی‌های بیش‌تر و بهتر، همچنین، کمک هر چه بیش‌تر به زنان جهت تغییر نگرش آنها در راستای پیشگیری اولیه، ترغیب به کنترل و درمان سوء مصرف مواد و تعدیل نگرش جامعه به اعتیاد زنان، استخراج شده است. در این راستا می‌توان جهت کاهش انگ اجتماعی سوء مصرف مواد در زنان از راه رسانه‌ها، از ظرفیت رسانه‌های جمعی (مانند تلویزیون، رادیو، شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های خبری) برای تولید و پخش محتوای آگاهی‌بخش و حمایت‌گر استفاده کرد. برای مثال ساخت مستندها و داستان‌های واقعی از زنانی که مسیر درمان و بهبودی را طی کرده‌اند، با تمرکز بر روایت انسانی، امیدبخش و بدون قضاوت. همچنین، همکاری هنرمندان مطرح کشور جهت گفت‌وگو درباره تابوشکنی و نرمال‌سازی مراجعه زنان با سوء مصرف مواد مخدر

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

تعارض منافع

این نوشتار برگرفته از پایان نامه دکتری نویسنده اول با عنوان "تبیین تجارب زیسته زنان از سوء مصرف مواد مخدر: یک مطالعه پدیدارشناسی" می باشد و با منافع شخصی یا سازمانی منافات ندارد.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پایان نامه مقطع دکتری پرستاری است. نویسنده اول فارغ التحصیل مقطع دکتری است؛ نویسنده دوم استاد

References

1. Gangi M. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5-TR). American Psychiatric Association. United States. American Psychiatric Association. 2019.
2. Crist RC, Reiner BC, Berrettini WH. A review of opioid addiction genetics. *Current Opinion in Psychology*. 2019; 27(1): 31-35. (DOI: [10.1016/j.copsyc.2018.07.014](https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.07.014))
3. Diclemente CC. Addiction and change: How addictions develop and addicted people recover. United States. American Psychology Association. 2018: 109-115.
4. Shahcheragh A, Khajenoori B, Ahmadi H, Rajabi M. A study of the process of constructing an interactive model of individual-family-society and the tendency towards industrial narcotics in Semnan city. *Sociology of Social Institutions*. 2022, 8(18): 175-209. (Persian) (DOI: [10.22080/SSI.2022.22909.1956](https://doi.org/10.22080/SSI.2022.22909.1956))
5. Ait Daoud N, Blevins D, Khanna S, Sharma S, Holstege CP, Amin P. Women and addiction: An update. *Medical Clinics*. 2019; 103(4): 699-711. (DOI: [10.1016/j.mcna.2019.03.002](https://doi.org/10.1016/j.mcna.2019.03.002))
6. Rezaei Z, Zarei F, Firoozi E, Ahmadi D. Pattern of illegal drug use in women referred to substance abuse control clinic in Fasa, Iran (2009-2011). *Journal of Fasa University of Medical Sciences*. 2014; 3(4): 305-311. (Persian) (URL: <http://jabs.fums.ac.ir/article-1-229-en.html>)
7. Niazi M, Norouzi M. Analysis of the experiences of women using drugs through the beauty salon and sports halls (qualitative research). *Journal of Sociology of Life Style*. 2020, 3(10): 163- 217. (Persian) (URL: <http://etiadpajohi.ir/article-1-1744-en.html>)
8. Hashem Zehi N, Mohsen Zadeh T, Maedani S. Analysis and relationships of addiction treatment. *Gender and Family Studies*. 2018, 6(1): 55-78. (Persian) (magiran.com/p2212379)
9. Grimm M, Waibel H, Klasen S. Vulnerability to poverty: Theory, measurement and determinants, with case studies from Thailand and Vietnam. United States. Palgrave Macmillan. 2016: 154-201.
10. Sevari K, Terahi R. Comparison of family functioning, social support and irrational beliefs in addicted addicts undergoing compulsory treatment and self-reported addicts in treatment centers. *Social Psychology Research*. 2024; 13(52): 85-98. (DOI: doi.org/10.22034/spr.2024.432563.1900)
11. Page S, Fedorowicz S, McCormack F, Whitehead S. Women, addictions, mental health, dishonesty, and crime stigma: Solutions to reduce the social harms of stigma. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2024; 21(1):63. (DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph21010063>)
12. Motyka MA, Al Imam A, Haligowska A, Michalak M. Helping women suffering from drug addiction: Needs, barriers, and challenges. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022, 19(21): 14039. (DOI: [10.3390/ijerph192114039](https://doi.org/10.3390/ijerph192114039))
13. Mc Ginty EE, Kennedy Hendricks A, Barry CL. Stigma of addiction in the media. United States. Springer Cham. 2019: 201-214.
14. Mohammadi K. The alarm of addiction has sounded for women. Retrieved from: Isfahan Fars News Agency at: <http://isfahanfarsnews.com/news/13961125000173>, viewed on February. 2017. (Persian)

15. Gholami Abiz M, Enayat H, Ahmadi H. Qualitative exploration of the contexts and consequences of women's addiction in South Khorasan. *Quarterly Journal of Women and Society*. 2021; 12(46): 91-105. (Persian) (DOI: [10.30495/JZVJ.2021.25899.3348](https://doi.org/10.30495/JZVJ.2021.25899.3348))
16. Drisko J.W, Maschi T. Content analysis. United State. Oxford University Press. 2016.
- Stemler S.E. Content analysis. *Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences: An Interdisciplinary, Searchable, and Linkable Resource*. England. John Wiley & Sons, Inc. 2015: 1-14.
17. Klein V, Reininger KM, Briken P, Turner D. Sexual narcissism and its association with sexual and well-being outcomes. *Personality and Individual Differences*. 2020. 152(1): 109557.
18. Gill M. Phenomenology as qualitative methodology. *Qualitative Analysis: Eight Approaches for the Social Sciences*. 2020, 17(2):73-94.
19. Saunders B, Sim J, Kingstone T, Baker S, Water Field J, Bartlam B, et al. Saturation in qualitative research: Exploring its conceptualization and operationalization. *Quality & Quantity*. 2018; 52(4): 1893-1907. (DOI: [10.1007/s11135-017-0574-8](https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8))
20. Sadeghi N, Hesami SA, Sadeghi M, Sadeghi S. Nurses' experiences of palliative care in the neonatal intensive care unit: A qualitative study. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*. 2021; 29(4): 302-313. (Persian) (DOI: [10.30699/ajnmc.29.4.302](https://doi.org/10.30699/ajnmc.29.4.302))
21. Anney VN. Ensuring the quality of the findings of qualitative research: Looking at trustworthiness criteria. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*. 2014; 5(2): 272-281.
22. Parhoodeh F, Erfani N, Parhoodeh F. A reflection on the qualitative research approach with emphasis on validity and reliability. *Pouyesh in Humanities Education*. 2022; 8(28): 19-44. (Persian)
23. Saliya CA. Research philosophy: Paradigms, world views, perspectives, and theories. In *Social Research Methodology and Publishing Results: A Guide to Non-Native English Speakers*. Sri Lanka. IGI Global. 2023: 35-51.
24. Wakeman SE. The language of stigma and addiction. *The stigma of addiction: An essential guide*. United State. Springer. 2019: 71-80.
25. Haghi S, Najafi Asl Z. A sociological study of identity instability of children in the course of parents' addiction. *Journal of Applied Sociology*. 2019, 30(3): 175-190. (Persian) (magiran.com/p2045921)
26. Mahdizadeh S, Ghoddoosi A, Naji SA. Investigation of internal tensions of wives of men who addicted to heroin. *Alborz University Medical Journal*. 2013, 2(3): 128-138. (Persian) (DOI: [10.18869/acadpub.aums.2.3.128](https://doi.org/10.18869/acadpub.aums.2.3.128))
27. Elms N, Link K, Newman A, Brogly SB. Kingston house of recovery for women and children, need for women-centered treatment for substance use disorders: Results from focus group discussions. *Harm Reduction Journal*. 2018, 15(1): 1-8. (<https://doi.org/10.1186/s12954-018-0247-5>)
28. Fatemi MA, Nasr Esfahani M, Sharifi Valadani G. A critique of the social-cultural position of women in Kyler's novel. *Journal of Literary Text Research*. 2022, 26(92): 285-312. (Persian) (DOI: [10.22054/LTR.2020.48228.2869](https://doi.org/10.22054/LTR.2020.48228.2869))
29. Rabani Esfahani H, Yazdekhesti B. Qualitative study of radical feminism effect on woman role in family institute and comparing it with Islam maneuvers (case study: Women of Isfahan). *Journal of Applied Sociology*. 2015, 26(2): 125-140. (Persian)
30. McHugh RK, Votaw VR, Sugarman DE, Greenfield SF. Sex and gender differences in substance use disorders. *Journal of Clinical Psychology Review*. 2018, 66(1): 12-23. (DOI: [10.1016/j.cpr.2017.10.012](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.10.012))
31. Becker JB, Mc Clellan ML, Reed BG. Sex differences, gender and addiction. *Journal of Neuroscience Research*. 2017, 95(1-2): 136-147. (doi: [10.1002/jnr.23963](https://doi.org/10.1002/jnr.23963))
32. Gianbagheri H, Khojaye M. Women and substance abuse. *Studies and Research in Behavioral Sciences*. 2021, 7(3): 8-22. (Persian)
33. Zolfaghari M. Women and gender and cultural differences in drug addiction and its treatment. *Iranian Psychological Association*. 2017; 1(1): 1-13. (Persian) (<https://civilica.com/doc/649419>)
34. Garosi S, Mohamadi KH. Delineation of the lived experiences of drug dependent

women. Quarterly Journal of Women and Society. 2011; 2(5): 55-74. (Persian)

35. Gilchrist E, Johnson A, Thomson K, Stephens-Lewis D, Henderson J, Gadd D, et al. Substance use and intimate partner abuse (IPA): A descriptive model of the pathways between substance use and IPA perpetration for men. Journal of Family Violence. 2023. 38(5): 855-868.

(<https://doi.org/10.1007/s10896-022-00395-5>)

36. Rahman FI, Ether SA, Islam MR. The growing rape incidences seems an epidemic turn of sexual violence in Bangladesh: A letter to the editor. Women's Health. 2021, 17:1745506521106328.

(doi: [10.1177/17455065211063285](https://doi.org/10.1177/17455065211063285))